

**Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas.
Veiklos sritis „Kaimo turizmo amatų skatinimas“.
Paramos efektyvumo įvertinimas**

Šios veiklos srities tikslas – didinti kaimo gyventojų užimtumą ir pajamas, skatinant kaimo turizmo, tradicinių ir netradicinių amatų plėtrą kaimo vietovėse.

Uždaviniai: remti kaimo turizmą, tradicinius ir netradicinius amatus, sukuriančius ir išlaikančius darbo vietas kaimo vietovėse; skatinti kaimo turizmą, tradicinius ir netradicinius amatus, kurie paslaugų teikimo plėtrai ir kaimo (etnografinio) paveldui atkurti pasitelkia vietos išteklius.

Vidutiniškai vienoje kaimo turizmo sodyboje paremtų projektų vykdytojai numato įrengti po 33 lovas, planuota – po 6 lovas. Paramą gavusieji 2006 m. pagal projektą numato išlaikyti vidutiniškai 2,4 ir sukurti 5,2 darbo vietas, o 2004–2006 m. vidutiniškai bus išlaikyta 2 ir sukurta 5,7 darbo vietos.

Darbo vietų sukūrimo ir išlaikymo rodiklį lyginti su planiniu sudėtinga, nes planinis rodiklis – 1800 darbo vietos, buvo nustatytas visai Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimo priemonei, kuri susideda iš 5 veiklos sričių. Kadangi veiklos sričiai „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“ tenka 40,2 proc. visų 4 priemonei skirtų lėšų, galima laikyti, kad šioje veikloje, atsižvelgiant į finansų paskirstymą turėtų būti sukurta ir išlaikyta 40,2 proc. visų 4 priemonėje planuojamų darbo vietų, tokiu atveju planinis rodiklis 2004–2006 metams sudarytų 723 darbo vietas. Remiantis šia prielaida, faktinis sukurtų ir išlaikytų darbo vietų rodiklis yra įgyvendintas 58 proc.

2004–2006 m. planuota paremti 60 kaimo turizmo ir amatų veiklos projektų, faktiškai paremta – 57, iš jų 74 proc. – 2006 m..

Iš viso pasirašyta sutarčių 54,8 mln. Lt. paramos sumai, iš jų 2006 m. – 72 proc. visų pasirašytų sutarčių paramos sumos.

2006 m. kaimo turizmo projektui vidutiniškai teko 932 tūkst. Lt, o 2004–2006 m. – 950 tūkst. Lt paramos. Dominuoja projektai, pagal kuriuos prašoma maksimalios paramos sumos.

2006 m. vienas projektas baigtas įgyvendinti (įrengtos 24 lovos, sukurtos 7 darbo vietos). 3 paramos sutartys nutrauktos/atsisakytos.

Pagal šią veiklos sritį remiamas ne tik kaimo turizmas, bet ir amatai, tačiau kaimo gyventojai nesinaudojo parama amatų plėtrai. Darytina prielaida, kad smulkieji amatininkai stokoja nuosavų lėšų, reikalingų kreipiantis investicinės ES paramos, , taip pat amatininkų tarpe trūksta kooperacijos ir verslumo įgūdžių, kas sudarytų palankesnes prielaidas realizuoti amatininkystės produkciją. Daugelį į Lietuvą importuojamų amatininkystės dirbinių vartotojams kainuoja įsigyti pigiau nei vietinių amatininkų produkciją.

Įvertinant surinktų paraiškų ir pasirašytų sutarčių skaičių pagal 4.4.5 veiklos sritį „Kaimo turizmo amatų skatinimas“ galima prognozuoti, kad paremtų projektų skaičiaus planinis rodiklis bus įgyvendintas 95 proc., kadangi pareiškėjų, pretenduojančių į maksimalią paramos sumą, aktyvumas viršija paramos biudžetą, priemonei skirtos lėšos yra išnaudotos. Darytina išvada, kad prognozuotas 1-o projekto lėšų poreikis neatitinka faktiško poreikio. Sumažinus 1-am projektui teikiamos paramos sumą, būtų galima paremti daugiau projektų.

Paramos efektyvumo įvertinimas

Vertinant paramos pagal 4.4 priemonės 4.4.5 veiklos sritį „Kaimo turizmo amatų skatinimas“ efektyvumą pažymėtina, kad visa priemonei skirtų lėšų suma (54,9 mln. Lt) bus panaudota. 2004–2006 m. laikotarpiu paramos pagal 4.4.5 veiklos sritį kreipėsi 118 pareiškėjų, pasirašytos su 57 sutartys už 54,9 mln. Lt. Pagal pateiktas paraiškas prašoma investicinės paramos kaimo turizmui suma (104,5 mln. Lt) 1,6 karto viršijo numatytą lėšų sumą. Jaunųjų ūkininkų projektams pretenduojančių į paramą pagal 4.4.5 veiklos sritį buvo taikomi prioritetiniai kriterijai. 2006 m. buvo pasirašyta 17 paramos sutarčių su jauniaisiais ūkininkais, iš viso 2004–2006 m. – 23 sutartys. Tai sudaro apie 40 proc. visų paramos sutarčių. Buvo sudaryta galimybė jaunesiems ūkininkams, gavusiems paramą pagal 4.2 priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ kreiptis paramos ir pagal 4.4.5 veiklos sritį. Šia galimybe pasinaudojo ir dvigubą paramą gavo 1 ūkininkas.

2007-01-25 duomenimis, parama kaimo turizmui pasiskirstė visuose regionuose. Daugiausia

sutarčių su paramos gavėjais pasirašyta Vilniaus (19) ir Alytaus (10) apskrityse.

2006 m. baigtas įgyvendinti 1 paremtas projektas, todėl 4.4.5 veiklos srities įtakos bendrajai situacijai vertinti dar neturime pagrindo. Galima daryti prielaidą, jog paramos lėšos, sudarančios 9,1 proc. visos (be veiklų, susijusios su žuvininkyste) 4 prioriteto paramos turės teigiamos įtakos bendrajai situacijai kaime. Parama leis ženkliai padidinti numerių skaičių kaimo turizmo sodybose. Tai sudarys galimybę pritraukti daugiau poilsiautojų, padidins kaimo gyventojų užimtumą ir pajamas. Investicinė parama leis pagerinti turizmo paslaugų kokybę, išplėsti asortimentą, kelti paslaugų kainą ir kartu šiuo verslu užsiimančių kaimo gyventojų pajamas. Investicijos į kaimo turizmo sodybų aplinką ženkliai prisideda prie kaimo gyvenamųjų vietovių patrauklumo didinimo. Vietovės tampa patrauklesnės ne tik turistams, bet ir gyvenantiems ir dirbantiems kaime žmonėms. Paramos lėšos leis plačiam kaimo gyventojų ratui realizuoti žemės ūkio ir amatų produkciją tarp turizmo paslaugų vartotojų ir padidinti materialinę gerovę. Parama kaimo turizmui spartina intensyvią sodybų plėtrą, didina jų konkurencingumą, nors kaimo turizmo paslaugų paklausa tebeviršija pasiūlą. Kaimo turizmo vystymasis, įtakotas priemonės paramos lėšų, formuoja teigiamą kaimo, jų gyventojų ir visos šalies įvaizdį. Tikėtina, kad parama pristabdys kaimo gyventojų, ypač įgijusių aukštą išsilavinimą, emigraciją. Kaimo turizmo veikloje atsiveria plačios galimybės realizuoti įgytas žinias ir įgūdžius, pasinaudojant paramos lėšomis. Mokymo programų turizmo tema ir jas vykdančių įstaigų, organizacijų gausa bei mokymuose dalyvaujančių žmonių skaičius rodo, kad ir ateityje pretendentų į paramą kaimo turizmui nemažės. Paramos lėšos jau dabar leidžia kaimo gyventojams įsitikinti kaimo turizmo kaip vienos perspektyviausių ekonominių veiklų Lietuvos kaime sėkmingumu. Mūsų šalyje kaimo turizmas yra šeimos verslas, todėl dauguma tiesioginių darbo vietų bus sukurta šeimos nariams ir neturės esminės įtakos bendrai užimtumo situacijai kaime. 2004–2006 m. pasirašytos paramos sutartys su 16,7 proc. kaimo turizmo sodybų (nuo visų 2006 m. legaliai veikusių sodybų). Tai nemažas skaičius, leidžiantis prognozuoti teigiamą priemonės įtaką socialinei, ekonominei situacijai, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui kaime.